

Les lleis secretes del sistema cultural: aquí les teniu

Published by [Roser Mendoza](#) [1] on 16/12/2025 - 11:02 | Last modification: 31/03/2026 - 16:16

Un manual involuntari a partir d'un any sencer de #compartim

Cartografia involuntaria d'un ecosistema que insisteix a repetir-se

Hi ha qui llegeix #compartim com un recull d'enllaços útils per començar la setmana. Però si el mires amb una mica més d'atenció, i una mica menys d'innocència, descobreixes una altra cosa: un autèntic sismògraf del sistema cultural. Setmana rere setmana, article rere article, allò que es presenta com una simple selecció d'actualitat acaba revelant un ordre ocult, un repertori de constants que governen silenciosament el nostre ecosistema.

No és cap gran misteri: el sistema cultural funciona molt sovint per inèrcies, per símptomes i per idees que tornen cíclicament, com estacions sense calendari. Aquestes dotze lleis no són infal·libles, però expliquen molt més del que voldríem admetre.

Aquí les teniu: les lleis secretes del sistema cultural. No perquè siguin noves, sinó perquè són persistents.

1. Cap transformació cultural no comença amb un diagnòstic: comença amb una "crisi".

A #compartim hi apareix regularment una nova alarma: museus en metamorfosi, sectors en tensió, llengües en retrocés, drets culturals en risc. Però la reforma rarament neix d'un estudi serè; arrenca d'una urgència emocional compartida: *"alguna cosa s'està trencant"*. El diagnòstic sol arribar després, quan cal justificar una solució que ja estava sobre la taula.

2. En cultura, la tecnologia sempre arriba tard... i sempre arriba amb èpica.

Cada vegada que la intel·ligència artificial entra en escena, sembla que acabem de descobrir el futur. Que ningú s'aturi a comptar els anys que fa que en parlem. El sector té un talent particular per convertir qualsevol retard acumulat en una revolució imminent: dos adjectius ben triats, un webinar i el futur ja sembla gestionable.

3. Les polèmiques duren més que les polítiques.

L'article incendiari, el comentari fora de lloc, el debat lingüístic o la queixa viral tenen una esperança de vida notable. Les decisions de política cultural, en canvi, normalment grises, limitades i negociades, desapareixen ràpidament del radar. La controvèrsia s'alimenta sola; la política necessita seguiment, i això sempre costa més.

4. Tota reivindicació cultural és, en el fons, una reivindicació de condicions de treball.

Quan es parla de "crisi de model", "pèrdua de sentit" o "fatiga institucional", gairebé mai es parla només d'idees. Es parla de temps, de càrregues, de disponibilitat infinita, de salaris curts i expectatives llargues. La precarietat rarament s'enuncia en primer terme, però travessa gran part del discurs cultural.

En cultura, resistir sovint es confon amb persistir en el mateix.

5. El museu vol ser "més que un museu", però encara no sap ben bé què vol deixar de ser.

Museu social, comunitari, relacional, expandit, experimental, immersiu. Les etiquetes creixen més ràpid que les pràctiques. L'ambició és real; la direcció, difusa. El llenguatge avança sovint més ràpid que la capacitat institucional d'assumir-ne les conseqüències.

6. La innovació cultural avança a ritme d'esmena, no de revolució.

Als discursos hi ha girs de paradigma; als documents, correccions successives. Les estructures són lentes, les inèrcies pesen i els pressupostos posen límits molt clars a la creativitat. Però també hi ha una altra cosa: canviar de veritat sol generar més problemes interns que no pas continuar ajustant el relat. La innovació existeix, sí, però sovint funciona com a coartada: suficient moviment per poder dir que "alguna cosa s'està fent", insuficient per haver d'assumir costos reals.

Moltes innovacions no fracassen: compleixen exactament la funció per a la qual van ser concebudes, que és no alterar res essencial.

7. Els debats sobre llengua sempre tornen. Fins i tot quan ja han tornat.

Cada mes reapareix un article que sembla inaugurar un debat que en realitat mai s'ha tancat. La llengua és política, identitària i emocional alhora. Potser no hi ha resolució final possible, però sí un bucle perfectament instal·lat en el sistema cultural.

8. Els plans estratègics són el gènere literari més optimista del sector.

Tot hi és possible: transformacions profundes, noves governances, impactes sostinguts. Després arriba l'execució, i l'optimisme esdevé prudència; la prudència, espera. Els plans són necessaris, però també instruments molt eficients de gestió del temps polític: permeten ajornar decisions difícils sota l'aparença d'una visió compartida.

No tot el que es presenta com a complex és realment complex: a vegades és només incòmode de decidir.

9. Els informes europeus es citen molt més del que es fan servir.

Ofereixen marc, vocabulari i legitimitat. Però el seu efecte real en les decisions municipals és limitat. Funcionen sobretot com a argument d'autoritat: no tant per canviar rumbos com per justificar per què encara no és possible fer res més del que ja es fa.

10. Quan la política es crispa, la cultura es converteix en metàfora moral.

Conflictes globals, guerres culturals, drets vulnerats. La cultura esdevé l'espai on el malestar polític es tradueix en debat simbòlic. Un lloc segur per discutir allò que no podem resoldre. A vegades com a mirall; a vegades com a coartada.

11. Tot és descentralització fins que toca redistribuir poder.

El consens és ampli: proximitat, territori, comunitat. Però quan la conversa entra en el terreny dels recursos reals, les competències o la pèrdua de centralitat, les resistències emergeixen. La descentralització és poètica; la redistribució és aritmètica.

La governança compartida entusiasma fins que posa en dubte qui decideix, qui signa i qui cobra.

12. El sector cultural sap diagnosticar-se amb una precisió admirable, però després cada any el declara "excepcional", encara que sembli una reedició de l'anterior.

Descriure el que no canvia és la nostra forma d'innovació discreta: una activitat prou crítica per semblar moviment, prou estable per no generar desplaçaments reals.

El sistema cultural no s'aguanta només malgrat les seves contradiccions, sinó gràcies a elles.

Aquestes lleis no expliquen tot el que passa al món cultural, però expliquen prou per orientar-s'hi. Són una cartografia mínima per moure's entre entusiasmes recurrents, fatigues estructurals i innovacions sempre anunciades.

El més incòmode, potser, no és reconèixer-les, sinó acceptar que moltes d'elles no persisteixen per manca d'alternatives, sinó perquè, amb totes les seves contradiccions, resulten sorprenentment funcionals. També per a nosaltres.

Categories: Article

Categories: Articles i anàlisi

Tags: polítiques culturals

Tags: governança cultural

Tags: drets culturals

Tags: planificació cultural

Tags: pensament cultural

- [2]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2025/12/leisculturals>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/mendozahr>

[2] <https://interaccio.diba.cat/node/10341>